

EL MOVIMENT CODIFICADOR DE MITJAN SEGLE XIX: LA DEFENSA DEL 'DRET PROPI' DES DE BARCELONA

Lídia Arnau Raventós
Universitat de Barcelona

A Espanya, la codificació del dret civil fou motiu de confrontació política i social. A Catalunya, el reffons de la lluita va respondre a la necessitat de propugnar el retrobament i la vigència del dret civil català. El motiu del debat no fou només l'anhel romàntic de protegir la tradició jurídica pròpia, sinó també el ferm convenciment que la regulació catalana tradicional era la més adient als interessos de la societat catalana de l'època: sobretot, a la seva concepció de la *família* i de la *propietat*. En aquest context, personatges insignes de la Barcelona del moment, sobretot polítics i juristes, esdevingueren portantveus d'una remarcable reacció contra els intents de centralitzar i castellanitzar la regulació de les institucions civils.

Com és sabut, al llarg de la primera meitat del segle XIX la situació del dret civil català fou decebedora, i els motius són prou coneguts. Des del 16 de gener de 1714, data en què fou dictat el Decret de Nova Planta, l'ordre de fonts del dret fixat en la Constitució única *Del dret se ha de seguir en declarar les causes* de Felip III, el 1599, es veié alterat: passà a ocupar-ne el primer lloc l'autoritat reial, i les Constitucions de Catalunya –que s'entenen establertes de bell nou– eren declarades d'aplicació supletòria. Altrament, el Dret català es va veure foragitat de tot estudi científic.

Aquest lamentable estat del dret propi, relegat a font residual del dret, perdurà fins a la darrerria del segle XIX. Amb tot, la reacció dels autors i, en general, del conjunt dels juristes catalans, sobretot dels barcelonins, no va ser pas de resignada passivitat, sinó –diríem– de moderada resistència. En aquest sentit, són dignes de menció dos episodis que són un exponent excel·lent de la mai abandonada lluita per la pervivència del dret històric català: es tracta dels Projectes de Codi Civil de 1836 i de 1851. Sobretot cal fer esment d'aquest darrer; és un text amb què els moderats pretenen satisfer el seu afany codificador sota el baluard de la unitat i la uniformitat legislatives inspirades pel dret històric castellà. Amb motiu de la difusió del text del Projecte, i per raó d'allò que deia i d'allò que pretenia, molts autors varen optar per manifestar per escrit l'opinió que els mereixia la proposta. Així, juntament amb les nombroses *Exposicions* que des de Barcelona es remeteren al govern, esdevé obligada la referència a memòries, opuscles, articles periodístics, esdeveniments institucionals i acadèmics que tenen un interès indiscutible i, en el seu conjunt, conformen un cos d'opinió, en termes de discurs jurídic, que no es pot ometre quan es pretén descriure la situació política, social i cultural de l'època.